

PROJECT STOLPERSTEINE OP VOORNE-PUTTEN

EERSTE STOLPERSTEINE GELEGD

Op maandag 25 juli 2011 zijn in Heenvliet, Hellevoetsluis, Oostvoorne en Brielle onder zeer grote belangstelling de eerste 31 Stolpersteine gelegd door kunstenaar Gunter Demnig.

In totaal komen er 45 gedenkstenen.

Het was een zonnige dag tussen dagen van regen.

Om kwart voor tien werd begonnen in **Heenvliet** waar de oude synagoge heeft gestaan. Hier werd, door bewoner Ko Smit, de deur van de synagoge uit 1807 geschonken aan de Sjoel in Brielle. Voorzitter Jan Wolters nam hem in ontvangst. Bijzonder is ook dat dhr. Smit onder dit huis het Mikwe terugvond en heeft uitgegraven. Alle aanwezigen maakten van de gelegenheid gebruik om dit ritueel bad te zien.

Hier werden drie stenen gelegd in de **Van Blankensteinstraat 1 en 2** voor het echtpaar Salomon en Elisabeth van Blankenstein en hun huisgenote Rachel Goudsmit.

Dit was niet hun woonhuis, dat bestond niet meer. Hier stond wel hun synagoge en de straat is naar hen genoemd.

Hellevoetsluis

Op de **Oostzanddijk 8** werd een Stolpersteine gelegd voor Roosje Frenkel. Louis Polack vertelde over wat hij over Roosje te weten was gekomen. Er waren toespraken, bloemen en Denise Odijk las het gedicht 'Duister' van Lars Brummel.

Oostvoorne

In Oostvoorne werden gedenkstenen gelegd bij het huis op de **Brielseweg 1** voor het echtpaar Harry en Saartje van Dijk en op de **Stationsweg 14** voor het gezin Wessels, vader Izaak, moeder Antje en de twee zonen Nathan en Ben.

Bij het huis van de familie Van Dijk werden steentjes aangereikt door familieleden en Lilian Holkema las een briefkaart die Harry van Dijk stuurde aan zijn vriend Pleun van Toledo.

*Voor het huis van het echtpaar Van Dijk
Een steentje wordt aangereikt door rabbijn
Wim van Dijk.*

Een steentje wordt aangereikt door Micha van Dijk

Op het trottoir voor de voormalige woning van het gezin Wessels werd het steentje voor Nan Wessels aangereikt door Joost Vis, zoon van de eigenaar.

Riet Schipper las fragmenten van brieven die Ben Wessels tussen 1942-1944 schreef aan haar man Johan.

Een drietal klarinettisten van de muziekvereniging 'Volharding' speelden een mooi muziekstuk als eerbetoon aan Ben Wessels die klarinet speelde bij hun vereniging. Channa Hoogerbrugge las een eigen gedicht over Ben Wessels.

Door de werkgroep Oostvoorne en belangstellenden werden bloemen gelegd.

BRIELLE

Op een vijftal plaatsen in Brielle werden bij elkaar 21 stenen gelegd.

Ondanks de schoolvakantie waren de scholieren Loes en Gijs Jansen, Maegan Nieswand en Astrid de Munck namens de scholen van Brielle aanwezig en reikten de steentjes aan voor de kinderen uit de gezinnen Ies Katan en Izak Gazan. Achter-achterkleinkinderen van de oude Jannetje Philipse die, 97 jaar oud, moest worden ingezet voor de arbeid in Duitsland, gaven steentjes voor deze familie.

Bij Voorstraat 42 werden onder grote belangstelling vijf stenen gelegd voor het gezin Katan. Vader Ies, moeder Francisca en de kinderen Kitty, Loutje en Guus. Ze werden aangereikt door familie, vriend en schooljeugd.

Een gedicht werd gelezen door mw. Biltstra, vriendin van Kitty.

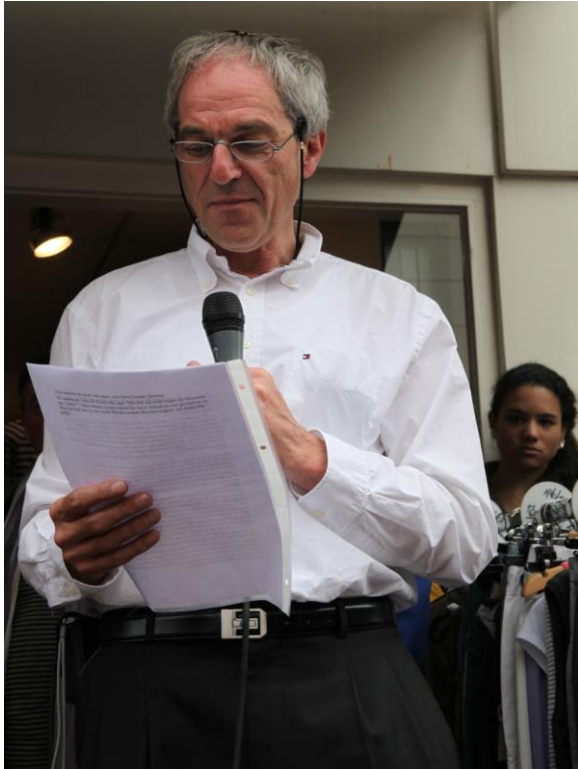
Loes Jansen geeft het steentje voor Kitty Katan.

Bloemen werden namens de werkgroep Brielle gelegd door Taetske Vollmuller. (foto: Maurice Mol)

Er was veel belangstelling

Prof. Dr. Martijn Katan vertelt over zijn familie en de relatie met de familie Gazan.

Koopmanstraat 7

Hier werden vier stenen gelegd voor de familie Philipse.

Moeder Jannetje, haar dochter Pien, zoon Jaap en diens vrouw Rica.

Bij ieder huis was er assistentie.

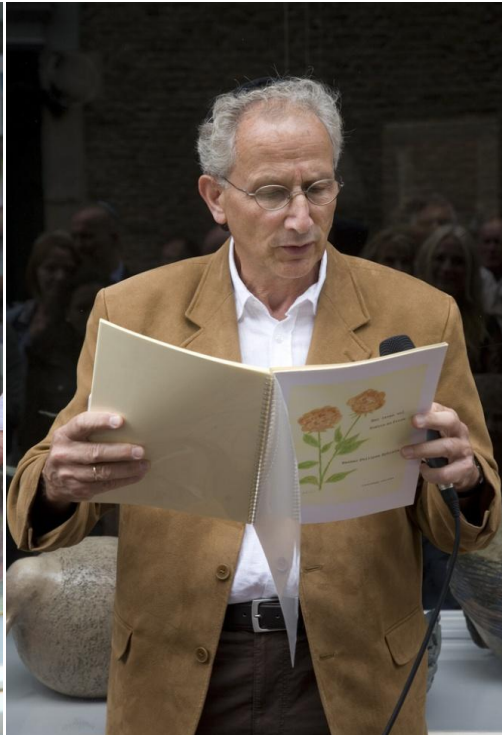

En veel familie en belangstellenden.

Achter-achterkleinzonen geven steentjes.

achterkleindochter Winny houdt een toespraak en neef Philip leest gedichten van zijn moeder Esther.

Nobelstraat 10

Hier werden zeven stenen gelegd voor de voormalige woning van het gezin les Gazan. Vader, moeder en de 5 kinderen: Salomon, Miep, Hannie, Roosje en Liesje. Izaak was een jongere broer van Simon Gazan die op nr. 85 woonde. Hun vrouwen waren tweelingzusters.

Familie en scholieren reiken steentjes aan

foto M. Mol

en Jelle Holwerda leest het ontroerende gedicht: 'Een kind betreedt het kamp'.

Nobelstraat 85

Drie stenen werden gelegd voor Simon Gazan, zijn vrouw Elisa Gazan-Izaks en hun dochter Miep, die aan het begin van de Nobelstraat woonden. Simon was de oudere broer van Izaak, die op nr. 10 woonde.

Hier waren Harry Cohen (90+) en zijn vrouw Sieny uit Amsterdam, de oudsten die deze dag de steentjes aanreikten. Ze deden dit voor het echtpaar Gazan. Harry had een bijzondere band gehad met Simon Gazan.

De jongste bewoner van het huis: Lieve van der Poel, geeft het steentje voor de dochter Miep Gazan.

Joke van Driel las een briefkaart die Simon in 1943 schreef aan een vriend in Rockanje.

Sieny Cohen leest het toepasselijke gedicht, over een gedenksteen voor een oude deur.

Nobelstraat 67

Aan dezelfde kant van de straat woonden Michel Cohen en zijn zuster Esther. Dit huis is nu het restaurant 'De Gulle Geus'.

Hier werd als laatste de stenen gelegd, aangereikt door 2 verre nichten van Michel en Esther.
De tweeling Rosa en Maaike Moret.

Corry van der Linden las een eigen gedicht over Michel en Esther Cohen.

Ontroerende momenten

Het was een dag vol ontroerende momenten. Verre familieleden en vrienden, sommigen heel oud, waren gekomen en betrokken bij de steenlegging. Er waren toespraken namens school of familie, (eigen) gedichten, bloemen.

Bij iedere steenlegging was een korte plechtigheid en in iedere gemeente was de burgemeester of loco aanwezig, die een toespraak hield. De gedenkstenen werden aangereikt aan Gunter Demnig, door familie, vrienden, leerlingen of de bewoner van het pand.

De oudsten waren Harry (90+) en Sieny Cohen uit Amsterdam en de jongste was Lieve van der Poel (2½).

Burgemeester Peter de Jong van Oostvoorne besloot zijn toespraak met de woorden: 'Vanaf nu zijn hun namen verankerd in de gemeente waar vandaan ze zijn gedeporteerd. Om hen nooit meer te vergeten'.

Bijeenkomst in de Sjoel

Zondag 24 juli was, voorafgaande aan de steenlegging, een bijeenkomst in de Sjoel. Hier vertelde Gunter Demnig over het project dat zijn levenswerk is geworden. Het Duits werd vertaald door Robert Jansen.

Kaarsen werden aangestoken voor iedere familienaam waarvoor gedenkstenen werden gelegd.

Dineke Huisling zong onder pianobegeleiding van Atelma van Strien, Hebreeuwse en Jiddisje en liederen.

Pianiste Henriette Maat speelde een Medley van composities van Jaap Philipse, samengesteld door Antoinette Lammers.

Dieneke Huising zong het Hebreeuwse lied Al Kol Ele. Oyfen Pripetchik werd gezongen in het Jiddisj en in de Hollandse versie, dat is 'In de kleine sjoel brandt een kacheltje'. Aan de vleugel: Atelma van Strien.

Voor iedere familienaam wordt een kaars aangestoken door leden van de werkgroepen. Jelle Holwerda steekt de kaars aan voor de familie Gazan.

Henriette Maat speelt composities van Jaap Philipse.

Financiële steun

Dit Stolpersteineproject werd mede mogelijk gemaakt door de financiële steun van DeltaPORT Donatiefonds, Zuster Visserfonds, Stichting Carpe Diem, Gemeente Hellevoetsluis, Mediataal Mediaproducties, Jan Hoogwerf, Cees Zwaan en anderen. Met dank ook aan Hotel de Nymph voor de gastvrijheid en overnachting van de heer Demnig en zijn assistent, de Sint-Catharijnekkerk voor het beschikbaar stellen van de microfoon.

Dank

Hartelijk dank aan de werkgroepen in Heenvliet, Hellevoetsluis, Oostvoorne en Brielle die de steenlegging organiseerden, de mannen van de gemeenten die het nodige voorwerk deden en Gunter Demnig hielpen bij het leggen van de stenen. De fotografen die hun foto's beschikbaar stelden en Joke van Driel die een aantal filmpjes op Youtube heeft gezet. Overname en publiceren van foto's en filmpjes uitsluitend met bronvermelding. De foto's in dit artikel zijn (tenzij anders vermeld) van Joost de Koning.

Volgend jaar

Het ligt in de bedoeling dat in het jaar 2012 ook stenen worden gelegd in Zuidland en Spijkenisse.

De juiste datum is nog niet bekend, maar het is ergens in de maanden juni, juli of augustus.

We houden u op de hoogte.

Heeft u vragen over de Stolpersteine, dan kunt u contact opnemen met:

Riet de Leeuw van Weenen, email: riet@sjoelbrielle.nl

Linken naar:

Foto's gemaakt door Maurice Mol kunt u vinden op:

<http://www.flickr.com/photos/mauricem/>

De foto's van Joost de Koning zijn te zien via:

<https://picasaweb.google.com/vriendencatharijn/StolpersteinePlaatsen>

Filmpjes van Joke van Driel staan op Youtube.

<http://www.youtube.com/watch?v=-di5LyCgPIw>

<http://www.youtube.com/watch?v=0pZRvZ4K7hU>

<http://www.youtube.com/watch?v=rcXz3JpOeJQ>

<http://www.youtube.com/watch?v=S-IRXHvVkMo>

<http://www.youtube.com/watch?v=JlxSQahcMJc>

<http://www.youtube.com/watch?v=rcXz3JpOeJQ&feature=related>

http://www.youtube.com/watch?v=PR_LJvTk1dE

Andere website's

Stolpersteine - [Wikipedia](#)

www.stolpersteine.com

(de) [Website Gunter Demnig](#)

(nl) [Stolpersteine in Borne](#)

(nl) [Struikelstenen in Hilversum](#)

(nl) [Stolpersteine in Amsterdam](#)

(nl) [Struikelstenen in Eindhoven](#)

(nl) [Stolpersteine in Tiel](#)

Stolpersteine Kampen